Terugkeer van het mercantilisme

Beschrijving

Afgelopen week kondigde Trump aan dat hij op zijn eerste dag als president een importheffing zal opleggen van 25 procent op alle producten uit Canada en Mexico. Iedereen was zich inmiddels aan het voorbereiden op heffingen van 60 procent op Chinese producten en 10 tot 20 procent op de rest van de wereld. Deze heffing komt toch wel als een schok. De Democraten mogen dan wel een nog hardere lijn tegen China hanteren, maar Biden moedigde juist â??nearshoringâ?? en â??friendshoringâ?? juist in de Amerikaanse buurlanden aan. De onderdelen voor de autoâ??s met het stempel â??Made in Americaâ?? worden vooral in de buurlanden gemaakt. Deze actie past prima in de onderhandelingstechniek van Trump om de â??tegenpartijâ?? te destabiliseen en te dwingen tot een voor de VS betere deal.

Trump in internationale verhoudingen

Het dreigen van Trump werkt, zelfs volgens Lagarde moeten we in Europa meer spullen van de VS kopen (bijvoorbeeld LNG en defensiematerieel). De munten van landen die hem tegenwerken staan onder druk (bijvoorbeeld de Mexicaanse peso door de tegenstand van Claudia Sheinbaum), maar de munten van landen met â??sterke leidersâ??, mensen waar Trump bewondering voor heeft, zoals Erdogan en dat is een verklaring voor de sterker wordende Turkse Lire. De vraag is of Trump een vergelijkbare bewondering heeft voor de Grote Roerganger Xi Jing Ping. Met de nominatie van Marco Rubio lijkt Trump richting China gekozen te hebben voor de harde lijn, maar de activiteiten van Musk in China compliceren dat. Niet alleen produceert Musk veel in China (40 procent van alle Teslaâ??s worden in Shanghai gemaakt), het gaat dan al snel over nationale veiligheid (technologie en Taiwan).

Opkomst van het mercantilisme

In de 16e, 17e en 18e eeuw was mercantilisme een populaire economische theorie. De mercantilisten stelden dat het economische succes van een land gemeten kon worden aan zijn voorraad goud en dat de manier om de voorraad groter te maken was door export te stimuleren en import te beperken. Adam Smith versloeg de mercantilisten in zijn vierde boek van de Wealth of Nations (1776). Zijn les was duidelijk: open markten en handel zijn â??goedâ?•, niet â??slechtâ?•. De hedendaagse mercantilisten in onder andere de Verenigde Staten geloven dat handelstekorten beheerd kunnen worden door wisselkoersen te wijzigen.

Handelsoorlogen, tariefmuren en devaluaties

Het is dan ook niet verrassend dat de yuan in het vizier staat. De yuan (of renminbi, vergelijkbaar met onze piek of gulden) zou import uit China kunstmatig goedkoop maken en de export naar China kunstmatig duur. Om het speelveld gelijk te trekken, is een opwaartse herwaardering van de yuan vereist. Zoâ??n oplossing krijgt steeds meer steun in de Verenigde Staten. Blijkbaar hebben ze nooit iets gelezen over de comparatieve voordelen zoals beschreven door David Ricardo. Mercantilisme en monopoliemacht aren in het begin sterk met elkaar verbonden. Bedrijven kregen in het verleden juist exclusieve rechten om in een bepaalde grondstof of regio te handelen. Die erfenis is nog steeds zichtbaar in het hedendaagse kapitalisme, of wat daar nog van over is.

Monopolies een uitvloeisel van het mercantilisme

De opkomst van monopolies was een natuurlijk uitvloeisel van het mercantilistische systeem, waarin overheden exclusieve handelsrechten verleenden aan bepaalde bedrijven of groepen bedrijven. Deze monopolies werden vaak verleend in ruil voor politieke steun of geld, en ze lieten de bedrijven toe hogere prijzen voor hun producten te vragen dan ze op een concurrerende markt zouden hebben kunnen doen. Dit leidde tot de accumulatie van enorme rijkdom en macht in de handen van een paar individuen, die die macht konden gebruiken om hun eigen belangen te behartigen. Monopolies worden ook tegenwoordig nog altijd gezien als een manier om de binnenlandse industrie te beschermen en economische groei te bevorderen, als een manier om de soms hoge investeringen betaalbaar te houden.

Neo-mercantilisme

Het effect van mercantilisme op de marktvorm is nog altijd zichtbaar in de olie-industrie, maar ook in de tech-industrie. De concentratie van rijkdom en macht in de handen van een paar grote bedrijven heeft geleid tot debatten over de rol van de overheid bij het reguleren van de economie, en er zijn zorgen over de effecten die deze machtsconcentratie zal hebben op innovatie en economische groei in de toekomst. Dankzij deglobalisering keert het mercantilisme weer terug. Open globalisering wordt vervangen door selectieve deals die handel met geopolitiek vermengen. Noem het neo-mercantilisme.

In de relatie tussen de VS en China zal het neo-mercantilisme domineren. Globalisering zag de economische wederopstanding van China als de voorloper van een politieke verwestering. Neo-mercantilisme ziet China als een economische bedreiging en een strategische rivaal. Donald Trump is de eerste Amerikaanse president die dat vijandbeeld omarmt. Daardoor is de kans toegenomen dat de wereld wordt opgedeeld in blokken, in een multipolaire wereld. Dat geldt ook voor de virtuele wereld. Niet langer de globalisering van het wereldwijde web, maar elk blok zijn eigen internet. Neo-mercantilisme vermengt ook steeds meer het economische met het militaire. Er zal weer sprake zijn van een militair-industrieel complex met Silicon Valley als basis en ASML als een belangrijke wapenproducent.

Han Dieperink, Chief Investment Officer

Disclaimer

Abonneer op deze nieuwsbrief via www.aureus.eu/nieuwsbrief

Voor tussentijdse updates, volg AurÃ©us op Linkedin